

A Szent István-bazilika a maga 96 méterével az Országház után, Budapest második legnagyobb épülete, Magyarország egyik legjelentősebb római katolikus temploma, melyet az érseki főhatóság a magyar államalapítóról, Szent István királyról nevezett el. A bazilika megépítéséről az 1838-as nagy árvíz után döntöttek, miután a templom helyén, több száz pesti lakos talált menedéket a víz sodrása elől. Az építési munkálatok a város akkori arculatának kialakításában meghatározó szerepet játszó építész, Hild József tervei alapján 1851. augusztus 14-én kezdődtek meg, az alapkövetételre október 4-én került sor.

{vsig}gallery/venue/bas{/vsig}

A klasszicista templomot megálmodó Hild 1867-ben bekövetkezett haláláig vezette a munkálatokat, és csak utána derült ki, hogy az építőanyag minőségében és a kivitelezésben is voltak hibák: 1868. január 22-én, egy vihar hatására a már felfalazott kupola, a féloldalas terhelés és a pillérek egyenlőtlen süllyedése miatt beomlott. Az építési tervek átdolgozására és a munkálatok vezetésére a kor másik nagy építészt, Ybl Miklóst kérték fel. Hild József hellenisztikus formavilágát Ybl neoreneszánsza váltotta fel, 1891-ben bekövetkezett halála után is - a templom 1905-ös felszenteléséig - az ő vázlatai, elképzelése szerint folytak a munkálatok. (Ybl halála után a díszítőmunkálatokat és az épületbelső végleges kialakítását Kauser József vezette).

A korabeli sajtó így emlékezett meg a bazilika megnyitásáról: „Isten hozta, kedves Bazilika! Nagyon sok ember van, aki a budapesti legnagyobb templom tegnapi megnyitása alkalmával így üdvözölte a derék Lipótváros monumentális építkezésének legújabb remekét, amelynek elkészültére jó fél századon át várakozott. De mennyire várakozott!” . A látogatók a főbejárat előcsarnokában Székely Bertalan és Than Mór mozaikjait, a szentély fölötti kupola körmezejében Lotz Károly alkotását, a Kauser József tervezte baldachinos főoltárnál pedig Stróbl Alajos művét tekinthették meg. Az üveg- és az üvegfestészeti munkák Róth Miksát dicsérték.

A II. világháborús bombázások során, 1944–1945-ben a falak, a tornyok és a tetőzet jelentős károkat szenvedett. 1983-ban a bazilika teljes felújítása mellett döntöttek, renoválták a templom valamennyi műtárgyát, a mozaikokat, a képeket, a szobrokat és az ólomüveg ablakokat. A bazilika kupolájában körkilátó létesült, és megnyitották a Szent István-bazilika műtárgyait, klenódiumait bemutató kincstárát is. A teljes rekonstrukció 2003. augusztus 14-én fejeződött be.

Az épület egyik jellegzetessége a timpanon alatti párkányon olvasható krisztusi mondat: Ego sum via, veritas et vita ('Én vagyok az út, az igazság, az élet').